

ŠTA DONOSI ZAKON O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU

Jedan od zakona o čijoj se izmeni možda i najviše govorilo u poslednjih godinu dana, svakako je i *Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju* (u daljem tekstu: Zakon). Do donošenja novog zakona ponovo nije došlo, ali je usvojen *Zakon o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju* (u daljem tekstu: Zakon o izmenama i dopunama), koji je kao najvažnije doneo **promene uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju**, o čemu se, uostalom, najviše i pričalo. Prvi put, posle dugog niza godina, **ponovo se uvodi pojam prevremene starosne penzije**.

Osim ove izmene, došlo je i do menjanja i usaglašavanja odredaba koje se tiču **preciziranja pojma osiguranika poljoprivrednika, poštavaju se odredbe koje se odnose na staž sa uvećanim trajanjem (beneficirani staž), preciziraju stavovi o obaveznom određivanju povoljnijeg iznosa penzije za korisnika kome se penzija ponovo preračunava na osnovu naknadno ostvarenog staža osiguranja**, ali se zarad opšte uštede i racionalizacije ukida *Nadzorni odbor* kao organ *Fonda*, a broj članova *Upravnog odbora* sa dosadašnjih 21 smanjuje na 7.

Možda je najvažije naglasiti da će se sa primenom inoviranih odredaba Zakona započeti od 01.01.2015. godine.

U članu 13. Zakona, koji definiše osiguranika poljoprivrednika, dodata su dva stava koja predviđaju da su **obavezno osigurani nosilac poljoprivrednog domaćinstva i nosilac porodičnog poljoprivrednog domaćinstva, porodičnog poljoprivrednog gazdinstva ili mešovitog domaćinstva. Ostali članovi domaćinstva, porodičnog poljoprivrednog gazdinstva, odnosno mešovitog domaćinstva, mogu se osigurati pod uslovima propisanim zakonom.**

I, kao što je u tekstu već naglašeno, najznačajnija izmena odnosi se na član 19, kojim su propisani uslovi za ostvarivanje prava na starosnu penziju. Dosadašnja tri uslova, koja su se morala ispuniti kumulativno da bi se ostvarilo pravo na penziju, predviđala su da se starosna penzija može ostvariti kada osiguranik navršši 65 (muškarac), odnosno 60 (žena) godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja, zatim kada navršši 40 (muškarac), odnosno 38 (žena) godina staža osiguranja i najmanje 58 godina života i kada navršši 45 godina staža osiguranja. Od ova tri stava sa-

mo poslednji koji predviđa uslov od 45 godina staža osiguranja ostaje aktuelan, a prva dva stava se brišu. Umesto njih, zakonodavac postavlja novi uslov za priznavanje prava na starosnu penziju po kome osiguranik stiče **pravo na starosnu penziju kada navršši 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja**. Ovim su, posle dugih diskusija i godina odlaganja, **izjednačeni uslovi koje treba da ispune muškarac i žena, što je i godinama unazad tendencija u zemljama Evropske unije**.

Naravno, kao i radnije, ovo podizanje uslova neće se desiti radikalno i naglo, već postepeno, na šta smo već navikli u nekim ranijim zakonskim rešenjima, pa će tako **osiguranik žena koja navršši najmanje 15 godina staža osiguranja, steći pravo na starosnu penziju kada navršši:**

1. u 2015. godini, 60 godina i šest meseci života;
2. u 2016. godini, 61 godinu života;
3. u 2017. godini, 61 godina i šest meseci života;
4. u 2018. godini, 62 godine života;
5. u 2019. godini, 62 godine i šest meseci života;
6. u 2020. godini, 63 godine života;
7. u 2021. godini, 63 godine i dva meseca života;
8. u 2022. godini, 63 godine i četiri meseca života;
9. u 2023. godini, 63 godine i šest meseci života;
10. u 2024. godini, 63 godine i osam meseci života;
11. u 2025. godini, 63 godine i deset meseci života;
12. u 2026. godini, 64. godine života;
13. u 2027. godini, 64 godine i dva meseca života;
14. u 2028. godini, 64 godine i četiri meseca života;
15. u 2029. godini, 64 godine i šest meseci života;
16. u 2030. godini, 64 godine i osam meseci života;
17. u 2031. godini, 64 godine i deset meseci života.

Inovacija, koja se u Zakon uvodi posle gotovo 20 godina, je institut **prevremene penzije**, koji poznaju zakonodavstva svih susednih zemalja, po kome pravo na prevremenu starosnu penziju stiče osiguranik kada navršši:

1. u 2015. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 55 godina života (muškarac), odnosno

36 godina i četiri meseca staža osiguranja i najmanje 54 godine i četiri meseca života (žena);

2. u 2016. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 55 godina i osam meseci života (muškarac), odnosno 37 godina staža osiguranja i 55 godina života (žena);

3. u 2017. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 56 godina i četiri meseca života (muškarac), odnosno 37 godina i šest meseci staža osiguranja i najmanje 55 godina i osam meseci života (žena);

4. u 2018. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 57 godina života (muškarac), odnosno 38 godina staža osiguranja i najmanje 56 godina i četiri meseca života (žena);

5. u 2019. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 57 godina i osam meseci života (muškarac), odnosno 38 godina i šest meseci staža osiguranja i najmanje 57 godina života (žena);

6. u 2020. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 58 godina i četiri meseca života (muškarac), odnosno 39 godina staža osiguranja i najmanje 57 godina i osam meseci života (žena);

7. u 2021. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 59 godina života (muškarac), odnosno 39 godina i četiri meseca staža osiguranja i najmanje 58 godina i četiri meseca života (žena);

8. u 2022. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 59 godina i šest meseci života (muškarac), odnosno 39 godina i osam meseci staža osiguranja i najmanje 59 godina života (žena);

9. u 2023. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 60 godina života (muškarac), odnosno 40 godina staža osiguranja i najmanje 59 godina i šest meseci života (žena).

Visina prevremene starosne penzije određuje se na isti način kao i visina starosne penzije, s tim što se iznos tako određene penzije trajno umanjuje za 0,34% za svaki mesec pre navršenih 65 godina života. U odnosu na ranija zakonska rešenja, novina je što se penzija umanjuje trajno, odnosno, po navršenim godinama života ne usklađuje se iznos penzije. Iznos prevremene starosne penzije umanjuje se najviše do 20,4%.

Novina, koja je uvedena da bi se delimično ublažile posledice pooštavanja uslova za priznavanje prava na starosnu penziju za žene, tiče se **priznavanja posebnog staža za žene po osnovu rođenja dece. I to osiguraniku ženi koja je rodila jedno dete uračunava se u poseban staž vreme u trajanju od šest meseci, ženi koja je rodila dvoje dece uračunava se u poseban staž vreme u trajanju od godinu dana.**

Što se tiče staža sa uvećanim trajanjem (beneficiranog staža), *član 20.* se menja u prvom stavu i sada predviđa da se **osiguraniku koji je na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem navršio najmanje 2/3 od ukupno navršenog staža osiguranja, starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju od 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja, snižava zavisno od stepena uvećanja staža za po jednu godinu.** Dakle, ovaj stav je dopunjen i pooštren.

Dopunjen je i *član 42.* koji se odnosi na osiguranike zaposlene koji pravo na starosnu penziju ostvaruju pod posebnim uslovima, i to tako što sada propisuje da radna mesta po osnovu kojih se ostvaruje **beneficirani staž ne mogu biti administrativno-tehnička radna mesta, odnosno poslovi, već samo poslovi na kojima je rad naročito težak, opasan i štetan za zdravlje, odnosno poslovi na kojima je obavljanje profesionalne delatnosti ograničeno navršanjem određenih godina života ili zbog prirode i težine posla, fiziološke funkcije opadaju u toj meri da onemogućavaju njihovo dalje uspešno obavljanje.**

Dodaje se i novi *član 43a*, po kome izuzetno od *člana 43, stav 1*, osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kada navrši:

1. u 2015. godini, najmanje 54 godine života i 21 godinu i osam meseci staža osiguranja, od čega najmanje 11 godina i osam meseci efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;

2. u 2016. godini, najmanje 54 godine i četiri meseca života i 22 godine staža osiguranja od čega najmanje 12 godina efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;

3. u 2017. godini, najmanje 54 godine i osam meseci života i 22 godine i šest meseci staža osiguranja od čega najmanje 12 godina i šest meseci efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;

4. u 2018. godini, najmanje 55 godina života i 23 godine staža osiguranja, od čega najmanje 13 godina efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;

5. u 2019. godini, najmanje 55 godina života i 23 godine i šest meseci staža osiguranja, od čega najmanje 13 godina i šest meseci efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;

6. u 2020. godini, najmanje 55 godina života i 24 godine staža osiguranja, od čega najmanje 14 godina efektivno provedenih na radnim mestima

na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;

7. u 2021. godini, najmanje 55 godina života i 24 godine i šest meseci staža osiguranja, od čega najmanje 14 godina i šest meseci efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

Ovaj član predviđa i izuzetak od člana 43. stav 3 Zakona, pa osiguranik koji **navrši 25 godina staža osiguranja, od čega najmanje 15 godina efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem**, u organu iz člana 42. Zakona, stiče pravo na starosnu penziju kada **navrši:**

1. u 2015. godini, 56 godina i deset meseci života;

2. u 2016. godini, 57 godina i četiri meseca života;

3. u 2017. godini, 58 godina života;

4. u 2018. godini, 58 godina i osam meseci života;

5. u 2019. godini, 59 godina i četiri meseca života.

Zaposleni, kojima u skladu sa izmenama Zakona prestane pravo na računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem, mogu da ostvare pravo na snižavanje starosne granice, uz određivanje visine te penzije na način na koji se ostvaruje pravo na prevremenu starosnu penziju, odnosno, uz umanjeње penzije.